

KAPITAN COOK

Anglicy mogli zawdzięczać mu pacyficzne posiadłości kolonialne, żeglarze wdzięczni byli za pokonanie szkorbutu. Był doskonałym kartografem, wzorem człowieka, żeglarza i uczonego. Kapitan James Cook przeszedł do historii jako wielki podróżnik i odkrywca w końcu XVIII wieku.

Krzysztof Kozerski

Urodził się w Yorkshire w 1728 roku. Swoją przygodę z morzem rozpoczął jako chłopiec okrętowy. Po dziewięciu latach pływania po Morzu Północnym, Cook uzyskał pierwszy awans. Niedługo potem przeniósł się do Royal Navy, porzucając karierę w marynarce handlowej. Służbę w królewskiej flocie zaczynał znów od stanowiska zwykłego marynarza. Navy szybko doceniła Cooka i już po dwóch latach służby otrzymał on awans na oficera pokładowego. Kolejne awanse przysły odkrywca zawdzięczał udziałowi w wojnie prowadzonej przeciwko Francji i Kanadzie. Brytyjska marynarka bardzo ceniła so-

bie wykonaną przez niego mapę Nowej Funlandii i Labradoru. Dość powiedzieć, że dzięki swoim zasługom został w wieku lat czterdziestu przyjęty do grona oficerów Royal Navy, jednej z najbardziej poważanych grup społecznych w Anglii.

Wreszcie przyszedł rok 1768. Rok następny miał przynieść zaćmienie Słońca przez Wenus, zjawisko zachodzące rzadziej niż raz na sto lat. Toczone zaciekłe spory dotyczące wyznaczenia dowódcy wyprawy. Zarówno Royal Navy, jak i Royal Society chciały przeforsować swojego kandydata. Kiedy termin rozpoczęcia wyprawy coraz bardziej

się zbliżał, postanowiono jej dowództwo powierzyć człowiekowi, który nie miał poparcia żadnej z toczących spór instytucji. Wybór padł na Jamesa Cooka. Już wcześniej zasłynął on jako doskonały kartograf i autor rozprawy dotyczącej zaćmienia Słońca.

W sierpniu 1768, zakupiony specjalnie na potrzeby wyprawy okręt *ENDEAVOUR* opuścił Plymouth.

Epizod pierwszej, trwającej trzy lata wyprawy Cooka upamiętnia znaczek wydany w 1940 roku w Nowej Zelandii. *ENDEAVOUR* Cooka dotarł tam 6 października 1769 roku. W lutym 1770 roku *ENDEAVOUR* przekroczył cieśninę (nazwaną później imie-

niem Cooka), oddzielającą obie wyspy tworzące Nową Zelandię i rozpoczęła rundę wokół Wyspy Południowej. 13 marca osiągnięto południowy krańiec tej wyspy, a 24 marca pęta wokół Nowej Zelandii została zamknię-

ta. Efektem tego była pierwsza, bardzo jak na owe czasy dokładna mapa linii brzegowej Nowej Zelandii, a także udowodnienie, że nie jest ona poszukiwaną terra incognita, ani fragmentem innego południowego lądu.

Samoa i Sisyfo w 1970 roku wydały znaczek przedstawiający popiersie wielkiego kapitana i jego okręt, upamiętniając w ten sposób 200 rocznicę pobytu Cooka w tym rejonie. Samoa Zachodnie, zwane też Samoa i Sisyfo, inaczej Niezależne Państwo Samoa Zachodniego to państwo w Oceanii, w Polinezji; obejmuje zachodnią część archipelagu Samoa. W skład Samoa Zachodniego wchodzi 2 duże wyspy (Savaii i Upolu) oraz 7 małych. Wyspy Samoa odkryte zostały w pierwszej połowie XVIII w. W 1899 roku podzielono je między USA (część wschodnia - Samoa Amerykańskie) i Niemcy (część zachodnia

-Samoa Zachodnie). Po I wojnie światowej kolonia niemiecka przeszła pod administrację Nowej Zelandii: początkowo terytorium mandatowe Ligi Narodów, po II wojnie terytorium powiernicze ONZ. Od 1962 jest niepodległym państwem, członkiem brytyjskiej Wspólnoty Narodów.

Celem drugiej wyprawy było wyjaśnienie tajemnicy istnienia Lądu Południowego. Wyciągając wnioski z wieloletnich doświadczeń, a także z pierwszej wyprawy, Cook uważał, że wyprawa taka powinna dysponować dwoma okrętami - *RESOLUTION* i *ADVENTURE* opuściły Anglię w lipcu 1772 roku.

Znaczek wydany przez pocztę Wysp Cooka upamiętnia ich odkrycie w 1773 roku. Przedstawia on lądowanie Europejczyków, witanych przez przyjaźnie nastawionych Polinezyjczyków. Wyspy Cooka (Cook Islands) znajdują się na Oceanie Spokojnym w Polinezji i są terytorium stowarzyszonym z Nową Zelandią.

Druga wyprawa Jamesa Cooka znalazła także odzwierciedlenie w znaczkach wydanych przez pocztę Świętej Heleny z okazji 200 rocznicy ponownej wizyty na tej wyspie. Po raz pierwszy Cook odwiedził Wyspę

Świętej Heleny w drodze powrotnej ze swej pierwszej wyprawy w 1775 roku.

Wkrótce po zakończeniu drugiej wyprawy, w Royal Navy, a także w Royal Society zaczęto mówić o kolejnej wyprawie naukowej. Choć Południowy Pacyfik został już spenetrowany, a legendarny Ląd Południowy okazał się mirażem, to północna część tego oceanu nie była wciąż poznana.

12 lipca 1776 Cook ponownie opuścił Plymouth. Tym razem obok *RESOLUTION*, w wyprawie brał

udział *DISCOVERY*. Znaczek wydany przez pocztę Stanów Zjednoczonych, upamiętnia odkrycie przez Cooka archipelagu Hawajów w 1778 roku. Wyprawa opuściwszy Tahiti w grudniu 1777, skierowała się na północ w celu penetracji północnego Pacyfiku. 18 stycznia odkryto archipelag wysp wulkanicznych - Hawaje, które na Europejczykach wywarły ogromne wrażenie.

